

УДК 378.14**РОЛЬ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

*Федотова І.В., д.е.н., доцент
irina7vf@gmail.com*

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент
bocharova.n.a.xnadu@gmail.com*

Харківський національний автомобільно–дорожній університет

В даний час дуальна освіта стає все більш популярною в різних країнах світу, в тому числі й в Україні. Введення дуальної освіти у сферу вищої освіти в Україні має певні переваги. Це допоможе здобувачам вищої освіти отримати реальний досвід роботи у своїй професійній галузі ще до закінчення навчання, що покращить їхню кваліфікацію та конкурентоспроможність на ринку праці. Крім того, такий підхід до навчання дозволить вищим навчальним закладам та підприємствам співпрацювати між собою, що призведе до створення нових робочих місць та зростання економіки країни.

В останній час в Україні багато вчених [1-4] приділяють питанням впровадження та розвитку дуальної освіти все більше уваги. У 2018 році Кабінет Міністрів України видав Розпорядження «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» [5], в якому схвалена концепція підготовки фахівців за дуальною формою навчання.

Дуальна форма здобуття освіти - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [5].

Але запровадження дуальної освіти в Україні має деякі труднощі, такі як відсутність готових кадрів для підготовки та реалізації програми, складності у створенні партнерства між закладами вищої освіти (ЗВО) та підприємствами, а також необхідність інвестування коштів у розвиток інфраструктури для практичного навчання. Незважаючи на деякі труднощі, впровадження дуальної освіти у сферу вищої освіти в Україні має великий потенціал і може принести багато переваг для учнів, ЗВО та підприємств, а також для економіки країни.

Роль дуального навчання у формуванні професійних компетенцій здобувачів у сфері економіки та менеджменту є ключовою, оскільки ця сфера вимагає від здобувачів не лише знань, а й практичних навичок. Дуальне навчання дозволяє здобувачам вищої освіти отримувати практичний досвід роботи в реальному середовищі, що дає можливість розуміти основні аспекти економічних і менеджерських процесів. Здобувачі отримують унікальну можливість застосовувати теоретичні знання на практиці та набувати професійних компетенцій, необхідних для успішної кар'єри в економічній та менеджерській сфері.

Дуальне навчання дозволяє здобувачам отримати компетенції, які поєднують теоретичні знання та практичний досвід, ці навички не можуть бути здобуті в рамках традиційної освіти. Ці навички включають вміння працювати в команді, вирішувати проблеми, приймати рішення та спілкуватися з клієнтами. Здобувачі також можуть отримати практичний досвід в управлінні бізнесом, фінансах, маркетингу та інших ключових галузях економіки та менеджменту.

Дуальна освіта дає здобувачам можливість застосовувати свої знання на практиці, працюючи з досвідченими професіоналами у реальному бізнес-середовищі. Вони набувають досвіду роботи в реальних ситуаціях, а також навчаються вирішення конкретних проблем. Цей досвід допоможе їм розвивати свої професійні навички та особисті якості, такі як лідерство, стресостійкість та адаптивність.

Роботодавці відіграють важливу роль у дуальному навчанні здобувачів вищої освіти, оскільки вони надають здобувачам можливість отримувати практичний досвід роботи у своїх компаніях. Роботодавці також можуть навчати здобувачів ключових навичок, які необхідні для успішної кар'єри в економічній та менеджерській сфері. Деякі з найбільш поширених форм дуального навчання включають:

- 1) організацію стажувань для здобувачів в реальному робочому середовищі. Підприємства можуть надавати здобувачам можливість працювати неповний або повний робочий день, де вони можуть отримувати досвід роботи, застосовувати теоретичні знання на практиці, а також розвивати відповідні навички та компетенції;

- 2) запровадження програми партнерства з підприємствами, щоб забезпечити здобувачам можливість отримання досвіду роботи в певній галузі. Ці партнерства можуть включати проведення спільних проектів, участь здобувачів у програмі менторства та інші подібні ініціативи;

3) надання можливості здобувачам працювати над реальними курсовими проектами, які надані підприємствами. Це може бути корисним для здобувачів, які хочуть отримати практичний досвід роботи, але не мають можливості поєднати роботу та навчання;

4) впровадження практичної підготовки у вигляді виробничих та інших практик у навчальний план. Це може бути виконання певної кількості годин роботи на тиждень на підприємстві протягом семестру або декілька тижнів на початку чи наприкінці семестру. Це допомагає здобувачам отримати досвід роботи та розвинути навички в рамках своєї галузі діяльності;

5) навчання на робочому місці. Ця форма надає здобувачам можливість працювати в підприємстві та одночасно здобувати освіту. Навчання на робочому місці може бути корисним для здобувачів, які хочуть отримати досвід роботи в реальному середовищі, а також для підприємств, які дозволяють здобувачам не тільки отримати теоретичні знання, а й практичні навички у професійному середовищі. Крім того, існує можливість створення спільних проектів із підприємствами;

6) створення спеціалізованих класів та лабораторій на базі підприємств. Такі класи можуть бути організовані спільно з провідними підприємствами у сфері економіки, менеджменту, логістики та дозволяють здобувачам отримувати знання та досвід роботи на реальних проектах, технологіях, інструментах, програмних засобах.

Крім того, дуальне навчання може бути організоване в рамках курсів професійної перепідготовки для людей, які вже працюють у сфері менеджменту та хочуть покращити свої професійні навички, а також програм підвищення кваліфікації для менеджерів та керівників підприємств. Такі програми дозволяють їм отримати нові знання та практичні навички, необхідні для ефективного управління підприємством та підвищення його конкурентоспроможності на ринку, застосувати їх на практиці у своїй роботі.

Для впровадження дуальної освіти закладам вищої освіти потрібно виконати наступні етапи: оцінка потенціалу впровадження дуального навчання та виявлення зацікавлених сторін; розробка плану процесів і розподіл ресурсів використання дуального навчання; створення партнерств із роботодавцями для забезпечення можливостей для практичних занять; розробка програми дуального навчання, включаючи навчальний план, навчальні матеріали та

методи оцінки; реалізація програми дуального навчання та безперервний супровід процесу навчання; оцінка ефективності програми дуального навчання та внесення необхідних коригувань для покращення процесу.

Дуальна освіта є ефективним інструментом формування професійних компетенцій здобувачів у сфері економіки та менеджменту. Вона дозволяє здобувачам отримати необхідний досвід роботи на реальних проектах та взаємодіяти з професіоналами у своїй галузі. Це допомагає їм краще розуміти вимоги ринку праці та готуватися до кар'єри у вибраній сфері.

Дуальне навчання також сприяє розвитку практичних навичок та умінь здобувачів. Вони навчаються працювати в команді, приймати рішення, вирішувати проблеми та адаптуватися до нових ситуацій. Ці навички та вміння є вкрай важливими для успішної кар'єри в менеджменті. Крім того, воно допомагає покращити якість освіти та підготовки кадрів в економічній сфері, тому що сприяє глибшому розумінню здобувачами теоретичних концепцій та їх застосування практично, а здобувачі можуть навчатися у професіоналів, які мають багатий досвід роботи та знання у своїй галузі. Таким чином, здобувачі вищої освіти, які здобули практичний досвід роботи, мають більш високі шанси на працевлаштування та успішну кар'єру в майбутньому. Дуальна освіта для здобувачів економічних та управлінських спеціальностей дає можливість стати повноцінними професіоналами у своїй галузі, які мають унікальний набір знань.

Література:

1. Кравченко О.Л. Дуальна освіта в Україні: від концепції до практики. *Молодий вчений*. 2021. № 2 (90). С. 64-69.
2. Марценюк Л.В., Груздев О.В. Дуальна освіта як засіб ефективного поєднання теорії та практики. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 58-65.
3. Романишина О. Я., Дундюк А.Ю. Дуальна освіта як одна з умов формування професійної компетентності техніків-технологів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 1(48). С. 361–364. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.361-364.
4. Хомишин І. Запровадження дуальної форми навчання у сфері вищої освіти України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 7, № 1. С. 120-126.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» № 660-р від 19 вересня 2018 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyipidgotovki-fahivciv-za-dualnoyu-formoyu-zdobuttya-osviti>